

การใช้ภาษาในเรื่องสั้นของไพฑูรย์ รัญญา

ภาษา เป็นสื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและมีอิทธิพลต่อความคิดอันเป็นผลต่อพฤติกรรมด้วย กล่าวคือ ภาษาอาจทำให้คนร้องไห้ เจ็บปวด หัวเราะ ซาบซึ้ง รัก เกลียด ฯลฯ ภาษาอาจทำให้มีมิตรและศัตรู เพราะภาษาสะท้อนความคิดและส่งผลกระทบต่อหลายแนวทาง (อัจฉิมา เกิดผล และอรทัย วิมลโนช, 2533 : 5-6)

วรรณกรรมเป็นศิลปะที่ต้องใช้ภาษาเป็นสื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ดังนั้นนักเขียนที่ดีจะต้องมีศิลปะในการใช้ภาษาเพื่อให้งานเขียนของตนเป็นที่ประทับใจและสามารถดึงดูดใจของผู้อ่าน

ไพฑูรย์ รัญญา เป็นนักเขียนเรื่องสั้นปัจจุบันที่มีท่วงทำนองการใช้ภาษาเป็นเอกลักษณ์ของตน ดังที่ ธเนศ เวศร์ภาดา (2535-2536 : 111) วิจารณ์ว่า "ภาษาของไพฑูรย์ รัญญา เป็นภาษาที่เรียบง่าย ตรงไปตรงมา ไม่มีลูกเล่น"

บทนี้จะได้วิเคราะห์ลักษณะการใช้คำและสำนวนโวหารในเรื่องสั้นของไพฑูรย์ รัญญา ดังนี้

การใช้คำ

ไพฑูรย์ รัญญา เป็นนักเขียนเรื่องสั้นที่มีความสามารถในการสรรคำมาใช้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของตน ถ้อยคำที่ไพฑูรย์ รัญญานำมาใช้ในการเขียนเรื่องสั้น มีหลายลักษณะดังนี้

1. คำที่แสดงลักษณะ

คำที่แสดงลักษณะ หมายถึง คำที่ให้ความหมายหรือให้ความเข้าใจในด้านรูปร่างและอาการต่างๆ ที่ช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นภาพหรือลักษณะของสิ่งที่ผู้เขียนพูดถึงได้อย่างรวดเร็ว ชัดเจน เช่น คำว่า เกลอะ ง้ำ สูงโปร่ง ล้ำสัน งอแงม แฝบ พลุ่ย มอมแมม หยาบกร้าน โย้เย้อ อวบอ้ม ผอมโซ ฯลฯ คำที่แสดงลักษณะแบบนี้พบทั่วไปในเรื่องสั้นของ ไพฑูรย์ รัญญา ได้แก่ เรื่องโอบยบินไปจากวัยเยาว์ เกมหลอกเด็ก นกกระดาศ ทางโคลน ตัวแทน แม่น้ำ เสียงคลื่น ห้องหมายเลขห้า และผู้หญิงพันสีทอง และระหว่างมีอกกลางวัน เป็นต้น

ดังตัวอย่าง

เรื่อง โบบินไปจากวัยเยาว์ คำที่แสดงลักษณะ เช่น เธอทำหน้าเง้า ; สาหร่าย
นั่งก้มหน้าเอียงอาย ; ชาลีนอนฟูพุน้ำอยู่กับดิน ; เขากัดฟันจนกรามนูน

เรื่อง เกมหลอกเด็ก ได้แก่ล้อรถไฟคบขี้จนฝาขวดบางเฉียบ ; เปิดให้เห็น
หน้าผากโล่งโง้งที่มีเส้นเลือดโปนเป็นริ้วๆ ; นายสถานีพุงพลุ้ยเดินโยกพุงออกมาจากสถานี

เรื่อง นกกระต่าย เช่น เปิดประตูห้องทำงาน แล้วเดินไปที่สนามหญ้าไปหน้า
ถ่มทิ้งขณะพูดลูกตาของเขาเบิกถลนออกมาอีก เขากวาดสายตาไปยังใบหน้าซีดเผือด
ทีละคน

เรื่อง ทางโคลน เช่น ชายชราเดินโงนเงนอยู่กลางน้ำลึกเลยหัวเข่า ร่างนั้นงุ่ม
และโน้มไปข้างหน้าเหมือนข้าวอุ้มรวง

เรื่อง ตัวแทน คำที่บอกลักษณะ เช่น หล่อนเป็นหญิงร่างท้วม

เรื่อง แม่น้ำ เช่น ในหน้าแล้งลำน้ำตื้นเขิน, แห่งขอเปิดเปลือยให้เห็นบุ่มโปน"
แต่ในหน้าน้ำอย่างวันนี้ลำแควอึมเต็ม เขาเป็นชายร่างผอมเหมือนของใช้เก่าปอน

เรื่อง เสียดสี เช่น มือของเธอวอบอุ้มให้ความรู้สึกบางอย่างแก่เขา ; ร่างของ
เธอเปล่าเปลือยและหันข้างให้เขา ; กลับฝันเห็นเงือกสาวขึ้นมา นั่งสยายผมอยู่เหนือโขดหิน
ภายใต้แสงจันทร์ซีดสลัว

เรื่อง ห้อยหมายเลขห้าและผู้หญิงมีฟันสีทอง คำที่แสดงลักษณะ เช่น มีแต่สุนัข
หิวโซเดินผ่านไปมา ; ลูกเรือสี่ห้าคนนั่งตาแดงก่ำอยู่ข้างตู้เพลงโทรมๆ ; ฉันทินห่อไหล่
ด้วยความหนาวเย็น

เรื่อง ระหว่างมือกลางวัน เช่น คนงานร่างเตี้ย ชายร่างใหญ่ที่จุดหน้าอยู่ขึงเงยขึ้น
หน้าตาตื่น

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น คำที่ขีดเส้นใต้ทุกคำเป็นคำที่แสดงลักษณะให้ผู้อ่าน
ได้มองเห็นลักษณะหรือสภาพและเกิดความรู้สึกคล้ายตาม เช่น "เธอทำหน้าเง้า" คือ
ลักษณะของผู้หญิงที่ไม่พอใจอะไรบางอย่าง แสดงออกทางหน้าตา ทำหน้าบึ้งตึง ลักษณะ
อย่างนี้ผู้อ่านเข้าใจทันทีว่า ตัวละคร "เธอ" ไม่พอใจแน่นอน เขาเบิกตาถลนออกมา คำ
ว่า "ถลน" บอกลักษณะให้เห็นภาพของคนทีโกรธจัดมองจ้องอย่างจะกินเลือดกินเนื้อ ซึ่ง
ลักษณะหรือสภาพแบบนี้ผู้อ่านทุกคนเข้าใจและมองเห็นภาพได้ชัดเจนว่าคนที่แสดงลักษณะ
นั้นโกรธมากเพียงไร คำว่า "โทรมๆ" บอก ลักษณะที่ไม่น่าดูมาก ไม่ว่าคนหรือสิ่งของที่มี
ลักษณะ "โทรมๆ" คือเก่ามากอาจจะสกปรก หรือขึ้นสนิมใกล้ผุพัง ถ้าเป็นคนก็จะสกปรก

มอมแมมหรือเป็นสิ่งของที่ขาดการเอาใจใส่ดูแลรักษา เป็นต้น คำต่างๆ เหล่านี้ล้วนบอก
ลักษณะที่สมจริง ช่วยทำให้ผู้อ่านเข้าใจเกิดจินตภาพและมีอารมณ์คล้อยตามไปด้วย

2. คำที่แสดงอาการ

คำที่แสดงอาการ คือ คำที่ให้ความหมายหรือความเข้าใจถึงอาการเคลื่อนไหว
ได้แก่ คำกริยา คำวิเศษณ์ คำเหล่านี้จะช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นภาพความเคลื่อนไหวของวัตถุ
สิ่งของ หรือบุคคล ที่ผู้แต่งเสนอไว้ในเรื่องได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ได้แก่คำว่า กระทั่ง ย่อง
นวนายนาค ตะกาย เค้กั กระสับกระส่าย เกร็ง ยงโย่งหยก ฯลฯ คำที่แสดงอาการเหล่านี้
ไพฑูริย์ รัชญา ได้นำมาใช้เขียนเรื่องสั้นของเขาเกือบทุกเรื่อง เช่น

เรื่อง ระหว่างมือกลางวัน คำที่แสดงอาการ เช่น ลูกตาของเขาลอกแล่กและช่าง
สังเกตเสมอ ; แก่เคี้ยวข้าวอัดอาดเหมือนควายแก่บดเอื้อง

เรื่อง โบบินไปจากวัยเยาว์ เช่น ชะเง้อมองตรงหน้าต่าง ; เขากว่าดาบไม้
วิ่งปรือไปกลางทุ่ง

เรื่อง เกมหลอกเด็ก เช่น ชายแปลกหน้ากำลังจ้องเขม็ง ; ล้อรถจะบดบี ;
แกล้งนอนตัวแข็งที่ท่าไม่รู้ไม่ชี้ หัวรถจักรสีเหลืองขยายใหญ่ขึ้นอย่างพรวดพราด

เรื่อง ใบหน้าสำเร็จรูป เช่น ผมจตุจ จ้องๆ อยู่หน้าตู้โชว์สินค้า คนขายร้องถาม
พร้อมกับชี้มือกราดไปยังใบหน้าเหล่านั้น ; ผมล้วงขาคมออกจากกระเป๋าสถือ ; ลองทาบ
กับใบหน้าของตัวเอง ; ตาเหม่อลอยอยู่ที่กระจก

เรื่อง เมื่อคืนมีคนออกไปข้างนอก คำที่แสดงอาการ เช่น เธอเอ่ยถามอย่างร้อนรน
ทันทีที่เห็นหน้า ; ลูกเจี๊ยบไปหากินในสนามหญ้าแตกตื่นตกใจ ; แม่ค้าขายอาหารตามแผง
ลอยบนบาทวิถีนั่งสัปหงก ; ผุงชนเบียดเสียดเหยียดยัด

เรื่อง แม่น้ำ เช่น สวาปามเหยื่อเสียวอิมแปล ; จะลูกลี้ลูกลนไปไหนกันเล่า ;
เขาพยายามบอกตัวเองว่ายังไม่เมาขณะเดินโซเซออกจากร้านเหล้า ; คงไม่มีใครออกมาเดิน
แฟนฟ่านมือข้างหนึ่งจับลวดไว้ขณะที่ยกข้างหนึ่งควานสายสะเปะสะปะ

จากตัวอย่างทั้งหมดข้างต้น คำที่ขีดเส้นใต้ล้วนเป็นคำที่แสดงกิริยาอาการทั้งสิ้น
คำเหล่านี้ช่วยให้ผู้อ่านได้เห็นภาพที่มีชีวิตชีวา เคลื่อนไหวได้ ช่วยทำให้เรื่องสมจริงยิ่งขึ้น
เช่น "เดินโซเซ" คือแสดงอาการเดินที่ไม่ตรงทางอาจจะส่ายไปซ้ายไปขวา "ไปหน้าถอยหลัง"
ซึ่งเป็นลักษณะอาการของคนเมาสุรา "ลูกลี้ลูกลน" แสดงอาการรีบร้อนจะไปให้พ้นจากที่นั้นเร็วๆ
เป็นอาการของคนที่มีความผิดปกติในใจหรือเกรงกลัวว่าจะมีใครล่วงรู้และจับผิดได้จึงลูกลี้ลูกลน

คำว่า "สัปหงก" แสดงอาการให้ผู้อ่านเข้าใจว่า คือ การนั่งหลับอย่างพลอดตัว แบบหลับๆ ตื่นๆ คำเหล่านี้เป็นคำแสดงอาการที่เป็นธรรมชาติของมนุษย์ เมื่อไพฑูรย์ ัญญา นำมาใช้ เขียนเรื่องสั้นจึงช่วยให้สื่อสารภาพได้ง่ายและชัดเจน

3. คำที่แสดงอารมณ์ความรู้สึก

คำที่แสดงอารมณ์ความรู้สึก หมายถึง คำที่เกิดจากการเลียนเสียงธรรมชาติหรือคำที่เปล่งออกมาในขณะที่เกิดอารมณ์ คำเหล่านี้จะช่วยให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกนึกคิดไปตามเสียงหรือคำที่ผู้เขียนต้องการ เช่น คำว่า ขม ฉุน วิ่งเวง หัวนั้ไหว เกลิบเกลิ้ม ชึ่งเกียด ขยะแขยง งุ่นง่าน ฯลฯ ไพฑูรย์ ัญญา ใช้คำที่แสดงอาการเหล่านี้ในเรื่องสั้นหลายเรื่องได้แก่

เรื่อง กระปุกออมสิน ได้แก่ สามวันที่เราทนอยู่ด้วยความหงุดหงิดงุ่นง่าน เขาอดที่จะน้อยใจและอดดูไม่ได้ที่ไม่มีปัญญาซื้อของเล่นสวยงามมีราคาให้ลูก ; ข้าเถียงไปยังกระปุกออมสินอย่างอาลัยอาวรณ์ หน้าตาที่น่ารักของมันกลับบูดบึ้ง เขาพูดแล้วยิ้มอย่างขบขันในอาการของลูกสาว หันมามองพ่อด้วยสายตาระห้อย เสียงเธอแผ่วโผย เขานั่งสลิมสลือ

เรื่อง เกมหลอกเด็ก ได้แก่ ขบวนรถด่วนควบตะบึงมาสนั่นหัวนั้ไหว ; จ้องหน้าชายแปลกหน้าอย่างงุนงน

เรื่อง นกกระดาศ ได้แก่ เขาารู้สึกสูญเสียสมาธิขุ่นมัวและอยากจะเตะใครสักคน เขาคิดอย่างฉุนเฉียว ; ธรรมชาติของมันทำให้เขากระขมกระชวยขึ้นมาอีก

เรื่อง ทางโคลน ได้แก่ ครูชั้นเด็กเล็กกระพืดกระพืดเข้าใส่ผม ; ผมกลับฉุนเคืองขึ้นมาอีก ; ได้ยินเสียงกราดกรี้ยวของครูชั้นเด็กเล็ก

เรื่อง ผมไม่เคยเห็นเขามา ได้แก่ ผมหันไปมองอย่างชิงชัง ; รอยยิ้มของเขาไม่เพียงแต่ทำให้หญิงสาวหัวนั้ไหว

เรื่อง เสียงคลื่น ได้แก่ ...ทำให้จิตใจของเขาตีต้ำและเศร้าสร้อย ; สัมผัสได้ถึงความละมุนละไม และได้กลิ่นแชมพูอ่อนๆ ; แต่รอยยิ้มนั้นก็ลายเหาะเย้ยมากกว่า ; ใบหน้านั้นซิดเซียวไร้ชีวิตชีวา ; เสียงเธอพูดฟังดูเศร้าสร้อย ; นัยน์ตาของเธอซึ่งใส และมีแววทุกขระทมจนเขาสังเกตได้

เรื่อง เมื่อคืนมีคนออกไปข้างนอก ได้แก่ เธอพูดอย่างหวาดหวั่น ; บรรยากาศโศกสลดแทรกซึมอยู่กลางแดดหม่นของยามบ่าย ; ใบหน้าของพวกเขาดือดปล่านไปด้วยความคั่งแค้น ; เขาารู้สึกอบอุ่น

เรื่อง ใบหน้าสำเร็จรูป" ได้แก่ ผมเวียนหัวคลื่นเหียนอย่างรุนแรง ; เพื่อรับรู้ความจริงที่ขมขื่น ; ผมเห็นใบหน้าที่ตัวเองอดโรยเต็มที่ ; ผมอยากอ้วกอีกแล้ว"

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น คำที่ขีดเส้นใต้ทั้งหมดเป็นคำที่แสดงอารมณ์ความรู้สึกที่ผู้แต่งนำมาใช้ประกอบอาการของตัวละคร ทำให้ตัวละครมีชีวิตชีวา มีความสมจริงเพราะเป็นคำที่แสดงอารมณ์ตามธรรมชาติของมนุษย์ ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย มองเห็นภาพและเกิดอารมณ์ความรู้สึกคล้ายตาม เช่น คำว่า "งุ่นง่าน" แสดงให้เห็นอารมณ์ของคนที่ไม่ใจร้อน แสดงออกโดยการเดินวนเวียนไปมา เดี่ยวลูกเดี่ยวนั่ง เป็นต้น คำว่า "อาลัยอาวรณ์" แสดงให้เห็นอารมณ์ความรู้สึกว่า ยังเสียดาย ยังรัก ยังหวังของสิ่งนั้นอยู่ ยังเฝ้าแอบมอง เป็นการแสดงออกทั้งทางสีหน้าและท่าทางด้วย คำว่า "กระชุ่มกระชวย" คือ อารมณ์ที่เบิกบานใจ ใบหน้าสดใส กระฉับกระเฉง เป็นต้น คำที่แสดงอารมณ์ความรู้สึกเหล่านี้ช่วยทำให้เรื่องสมจริงสมจังยิ่งขึ้นและช่วยดึงดูดใจผู้อ่าน

4. คำที่แสดงการเคลื่อนไหว

คำที่แสดงการเคลื่อนไหว คือ คำที่ช่วยให้ตัวละครมีชีวิตชีวาเหมือนคนจริงๆ ช่วยให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกว่าตัวละครเหมือนมีชีวิตจริงๆ เช่น คำว่า กวดแกว่ง วูบ โขย กระชอกโปรย โกรก กระพือ ขวักไขว่ พลุกพล่าน ไหว พรึ้ว โยก เคลื่อน ไหว โคลงเคลง ฯลฯ คำเหล่านี้พบทั่วไปในเรื่องสั้นของไพฑูริย์ ธัญญา ได้แก่

เรื่อง ทางโคลน ชายชราเดินโง่งน

เรื่อง ตัวแทน" ได้แก่ คนไม่พลุกพล่าน ; แกยังไม่ซบเซาเชย ; หยิบโน่น ฉวยนี้แคล้วคล่องว่องไว

เรื่อง ห้องหมายเลขห้าและผู้หญิงที่มีพื้นสีทอง แม่จะฉวยไม้เรียวกวดแกว่ง พร้อมตำทับ เดี่ยวแม่จะหวด

เรื่อง โบบินไปจากวัยเยาว์ เช่น นิ่งนิ่งๆ อย่างกระดุกกระดิก ; ปากของครูสั้นระริก ; เขาจะเงื้อดาบขึ้นเหนือหัว เหวี่ยงไปทางซ้าย

เรื่อง นกกระดาศ คำที่บอกการเคลื่อนไหว เช่น นกสีขาวโฉบเฉี่ยวเป็นวงกว้าง ; เด็กน้อยเซแซดๆ ไปหากันโต

เรื่อง สีนาง เช่น สายน้ำไหลเอื่อยจนดูเหมือนสงบนิ่ง

เรื่อง ไม้เท้า เช่น ลมฝนสาดซัดมารุนแรงพุงปะทะลำตัวของชายชราจนไหววูบ

เรื่อง บนผาสูง คำที่บอกการเคลื่อนไหว เช่น ลมภูเขาพัดกระพือดังหวีดหู่ ;

มือทั้งสองไขว่ขว้าเป็นพัลวัน ; จากนั้นทุกสิ่งทุกอย่างที่วูบดังก็ค่อยๆ ย้อนทวนขึ้นอย่าง
เชื่องช้าทุลักทุเล ; กลิ่นยาฉุนที่คุ้นเคยโชนเข้าจมูก

เรื่อง รถไฟที่ผ่านเลย เช่น ขบวนรถที่ควมตะบึงอยู่เหนือรางเหล็กเราเห็นพี่สาว
ชะโงกหน้ามาโบกมืออำลาอย่างหม่นหมอง ; เส้นผมของเธอพริ้วสยายลือลมระเริงอยู่บน
หน้าฉันทอมกลิ่นโชนมาระรินจนฉันรู้สึกหัวน้ำไห

เรื่อง ความตายในเดือนตุลาคม คำที่แสดงการเคลื่อนไหว เช่น ร่างของเขา
ทะลิ่งพรวด สองมือกุมคอกหอยแล่นเตลิดเข้ากลางฝูงชน

คำที่ขีดเส้นใต้ทุกคำเป็นคำที่แสดงการเคลื่อนไหวไพฑูรย์ ัญญา ใช้เขียนเรื่องสั้น
เพื่อช่วยให้เรื่องมีความสมจริง ช่วยให้อ่านเห็นภาพตัวละครที่เคลื่อนไหวอย่างมีชีวิตจิตใจ
เช่น คำว่า "ไหลเอื่อย" คือการเคลื่อนไหวของสายน้ำที่ไหลไปช้าๆ เรื่อยๆ ตรงกันข้ามกับ
คำว่า "เซียวกราก" ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวที่ให้อารมณ์รุนแรงน่ากลัว คำว่า "ไหววูบ" ซึ่ง
เป็นการเคลื่อนไหวแต่ไม่เคลื่อนที่แสดงการเคลื่อนไหวเป็นครั้งคราว คือ เพียงวูบเดียวเท่านั้น
เช่น ลมพัดถูกตัววูบเดียวจนรู้สึก เป็นต้น คำว่า "ตะบึง" เป็นอาการของการเคลื่อนที่
ไปข้างหน้าอย่างมุ่งมั่นโดยไม่ย้อนกลับหลังจะเห็นได้ว่า คำที่แสดงการเคลื่อนไหวเหล่านี้
ช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นภาพการเคลื่อนไหวหรือนาฏการของตัวละครชัดเจนยิ่งขึ้น

5. คำที่แสดงเสียง

คำที่แสดงเสียง หมายถึง คำที่แสดงเสียงธรรมชาติของสิ่งต่างๆ ที่ผู้แต่งพยายาม
สรรมาเขียนเพื่อให้เรื่องสั้นดำเนินไปอย่างสมจริง มีเสียงประกอบ ผู้อ่านจะเกิดอารมณ์
ความรู้สึกตามไปกับเสียงของคำ เช่น คำว่า กรุ่งกริ่ง เกรียวกราด สวมสาบ ก้อง กังวาน
ก๊อกรก๊าก โครมคราม สั่น อืดอาด ฯลฯ คำที่แสดงเสียงในเรื่องสั้นของไพฑูรย์ ัญญา
ได้แก่

เรื่อง สีนาง ได้แก่ เธอร้องสั้นเพราะความจุกจิกตัวโก่งตัวงอ ; อาเจียรไ้ก้อ้อก
อยู่ที่นั่น ; เสียงลัมครินดังสนั่น

เรื่อง กระจุกออกมลิน ได้แก่ กระจุกกระทบกันดังกรึกกรึก ; เด็กหญิงสะอื้นอ้อกอยู่
ในวงแขนของพ่อ

เรื่อง บนผาสูง ได้แก่ เสียงนกร้องเจ็ยแจ้วจากเชิงผา ; ลมภูเขาพัดกระพือดัง
หวีดหวู

เรื่อง ดำนานกลาง ได้แก่ เสียงเกวียนลั่นเอี้ยค้ออาดนี้ไม่ผิดของจริง

เรื่อง ถนนนี้กลับบ้าน ได้แก่ เสียงเป่าปากปรีนๆ

เรื่อง รถไฟที่ผ่านเลย ได้แก่ ฉันทกลับบ้านได้ยินเสียงมันดังซึกซักๆ ; เสียงนั้น
ดังเกรียวๆ

เรื่อง โขยบินไปจากวัยเยาว์ ได้แก่ เราทำเสียงเพ็ชวฟ้าวเมื่อโถมฟันศัตรู

เรื่อง นกกระดาด ได้แก่ เจียวจ้าว อะไรกันนักทื่อ ; กระแทกประตูดังปัง

เรื่อง เมื่อคืนมีคนออกไปข้างนอก ได้แก่ เสียงเครื่องบินที่เคยกักก้องอยู่เหนือท้อง
ฟ้า ; มักไม่ชอบเสียงอีกอักกริกโครม ; เสียงกักก้องกับปนาท ; เสียงของเขาเท่านั้น
ที่กระหึ่มก้องออกมาจากตุ้ล้าโพง ; เริ่มได้ยินครึนๆ ดังมาจากที่ไหนสักแห่งหนึ่ง ; เสียง
ของผู้หญิงก็หัวก้งวานเช่นเดียวกับผู้ชายทั่วไป

เรื่อง เพื่อนบุญได้แก่ โปรยหว่านลงบนลานดินพร้อมกับทำเสียงกรึกๆ ;
เจ้าตัวเล็กเพิ่งออกจากไขรื่องเจียบๆ ; รถยนต์บีบแตรแปรนๆ เข้ามาใกล้ แม่ไก่ลูกอ่อน
กางปีกร้องกระต๊าก อย่างตื่นตระหนก ลูกเจียบร้องเจียวจ้าว

ตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น เป็นส่วนหนึ่งของคำที่แสดงเสียง ที่ไพฑูรย์ ัญญา
ใช้เขียนเรื่องสั้นเพื่อให้มีความสมจริงตามธรรมชาติ เพราะเสียงต่างๆ เกิดจากธรรมชาติ
เป็นเสียงที่มนุษย์ สัตว์ หรือสิ่งของเปล่งออกมาโดยธรรมชาติ ดังนั้นคำที่แสดงเสียงเหล่านี้
จึงช่วยให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ความรู้สึกได้ดียิ่งขึ้น เช่น เสียง "กรึกกรึก" เป็นเสียงที่เกิดจาก
ของแข็งกระทบกัน "เจียบๆ" เป็นเสียงร้องของลูกไก่เล็กๆ ที่ผู้อ่านเคยได้ยินได้ฟังในชีวิตจริง
เสียง "กระต๊าก" ก็เช่นกันเป็นเสียงธรรมชาติที่เกิดขึ้นเมื่อแม่ไก่ตกใจและบินหนีทันที
เสียง "แปรนๆ" เป็นเสียงของแตรรถ ซึ่งทุกคนเข้าใจและได้ยินบ่อยๆ เมื่อนำมาใช้เขียน
ในเรื่องสั้นจึงช่วยให้เรื่องสมจริงยิ่งขึ้น

6. คำที่ยืมจากภาษาอื่น

คำยืมจากภาษาอื่นที่พบในเรื่องสั้นของไพฑูรย์ ัญญา ส่วนมากเป็นคำที่มาจาก
ภาษาอังกฤษและใช้ทับศัพท์ ได้แก่

เรื่อง ผู้ที่ถูกกล่าวถึง เช่น ข้าราชการคอร์ปชั่นครั้งใหญ่ในวงการการศึกษา ; จะให้ฉัน
เป็นชินเดอเรลลารีง

เรื่อง ถนนนี้กลับบ้าน เช่น รถสปีดบรอนซ์ทอง

เรื่อง รถไฟที่ผ่านเลย เช่น ลิบแปดโบกี้

เรื่อง ความตายในเดือนตุลาคม เช่น มีความสุขกับบริโหมทัยช่วงที่.วี. ; บนเวที

ไมโครโฟนวางไว้ตัวหนึ่ง ; พวกแก๊งกวนเมือง ; กล้องถ่ายวี.ดี.โอ. ; ซึ่งตรงกับวันที่
 ลอตเตอรี่ออก ; เหมือนการแสดงคอนเสิร์ตของนักร้องยอดนิยม ; อุณหภูมิสูงสุดตามสภากา
 องศาเซลเซียส

เรื่อง แนวรบด้านตะวันตกเหตุการณ์ไม่ตื่นเต้น เช่น ฟุตบอล ; ขณะนั่งรถทัวร์ใน
 ตอนเที่ยวกลับ ; ดินแดนคิวไลซ์ ; ข้าพเจ้าไม่มีเบี่ยงค้อยอดคิดตัวมาเลย ; เชือกในลอนเส้น
 ย่อมๆ ; เราเห็นบังเกอร์และเจ้าหน้าที่ในชุดสนาม ; ยกกล้องขึ้นปรับโฟกัสให้ภาพชัดขึ้น ;
 หนังสือกษัตริย์

เรื่อง นกกระดาศ เช่น เวลาในตอนนี้อควรเป็นช่วงคอฟฟี่เบรก

เรื่อง ตัวแทน เช่น ไอศกรีม ; ที่บ้านเรนโบว์ ; บริษัทวอลท์ดิสนีย์ ; รถปิ๊กอัพ
 คันหนึ่งเลี้ยวหัวเข้ามาจอดหน้าร้าน ; ร้านของหล่อนไม่มีเด็กเสิร์ฟ

เรื่อง นกเขาไฟ เช่น จับมอเตอร์ไซค์จากใต้ถนนสตาร์ท

เรื่อง ระหว่างมือกลางวัน เช่น แต่มันไม่มีเบรก ; มันเป็นรถดอร์จนั่นทรอก

เรื่อง เมื่อคืนมีคนออกไปข้างนอก เช่น ข้าพเจ้าใช้พลาสติกปิดไว้ทั้งสองด้าน

เรื่อง ใบหน้าสำเร็จรูป เช่น เก้าคร่ำครึเหมือนสินค้าค้างสต็อก ; ผมเข้าไปนั่ง
 ในคอฟฟี่ช็อปแห่งหนึ่ง แล้วเลือกใบหน้าคอมพิวเตอร์มาใช้สักอันหนึ่ง

เรื่อง คำพยากรณ์ เช่น รถแทรกเตอร์

เรื่อง แผ่นดินของเขา เช่น ปีนลูกขรรดากๆ อาร์กา เอ็มลิตทก หรือต่อให้
 อาร์พีจี ; ผมนะระดีแต่จับขอสต์ก็เท่านั้น ; ดันยูคาลิปต์สมันยังขยาย

เรื่อง โฉะตัวที่สาม เช่น วิทยุทรานซิสเตอร์ ภาษาจีน เช่น อ้าว ; ลือ เป็นต้น

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าคำที่ขีดเส้นใต้เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษ
 ที่พบว่าเป็นคำจากภาษาจีนมีบ้างเพียงเล็กน้อย คำภาษาต่างประเทศเหล่านี้ ผู้แต่งนำมา
 แทรกไว้ในเรื่องสั้น เพื่อให้เรื่องมีสีสันเข้ากับยุคสมัย แม้คำเหล่านี้เป็นคำที่ยืมมาจากภาษา
 ต่างประเทศ แต่ก็เป็นคำง่ายๆ ที่ผู้อ่านเข้าใจความหมายและคนไทยนิยมใช้กันทั่วไป

7. คำซ้อน

คำซ้อน คือ คำที่เกิดจากการนำคำเดียวหรือคำประสมที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน
 หรือความหมายเหมือนกันมาซ้อนกันหรือเรียงกัน เกิดเป็นคำใหม่ขึ้น (กมล การกุศล,
 2529 : 51) เช่น คำว่า ไทญูโต ทรัพย์สิน เป็นต้น บางคำอาจมีคำที่ไม่มี ความหมายเข้ามา
 ประสมด้วยโดยมีสัมผัสคล้องจองกัน เพื่อให้ออกเสียงสะดวก และไพเราะ เช่น ไร่ นาสาโท

ติดสอยห้อยตาม ฯลฯ คำซ้อนที่ไพเราะ ัญญา นำมาใช้แบ่งตามลักษณะได้ดังนี้

7.1 คำซ้อนแบบประสม คือคำซ้อนที่มีคำเดียวเรียงกันหรือซ้อนกัน 2 คำ แล้วเกิดคำใหม่ขึ้น ความหมายอาจเปลี่ยนไปหรือใกล้เคียงกับคำเดิม คำที่มีความหมายมักอยู่หน้า คำซ้อนแบบประสมนี้ที่พบมากในเรื่องสั้นของไพเราะ ัญญา ได้แก่ คำว่า อบอวล บ้าบอ แดกดัน งุนงง เลอะเทอะ พรวดพราด บดบี้ บิดเบี้ยว ดิบตี รตรา กับแคบ ยาวเหยียด ปัดเป่า โชเช ฉุนเฉียว ถมเถ โงงโงน ช่มชู่ ตีบตั้น กริ่งเกรง รุ่มงอ ร้อนเร่ ถากถาง ผิวผิน จิตใจ คุดเดียว โคลงเคลง ฉาวโฉ่ เตือดดาล เลื่อนลอย จดจ้อง ร่วงหล่น กว้างขวาง โดคเดียว อบอุน โดคเล่น ฝ่ายพอม ฯลฯ

7.2 คำซ้อนสัมผัส คือคำซ้อนที่มีเสียงสัมผัสคล้องจอง ส่วนมากจะคล้องจองคำกลางๆ บางคำไม่มีความหมาย ในเรื่องสั้นของไพเราะ ัญญา พบว่า ใช้คำซ้อนสัมผัส ได้แก่ คำว่า แต่งองค์ทรงเครื่อง พิถีพิถันถือ กระจิดจิดเต็น อุดหนุนจุนเจือ อึกทักกรึกโครม ผีสาธนางไม้ ลมหูลูกหมิ่น ฉิบหายวาชวอด ฉิบหายตายโหง ประหวั่นพรั่นพรึง เป็นตายร้ายดี ใหญ่โตมโหฬาร ฤกษ์ชัยพร กระจือรือรัน ฟุ้งพาอาศัย อิดหนาระอาใจ แคล้วคล่องว่องไว ทุกเมื่อเชือวัน ลับลมคมใน ร้อยวันพันปี ไทกาอาตุร ปีกาจฆาตกร รูปโฉมโนมกาย ช้วนาตาปี พลัดตกหกถล่ม ทะลุปรุโปร่ง กว้างใหญ่ไพศาล รุ่มมากยากนาน คุดเคียดเคียดพล่าน ยึดเยื้อเรื้อรัง หูดับดับใหม่ ระเบิดแข็งแข็ง ตะลึงพริ้งเพริด ต่อความยาวสาวความยืด กินแหนงแคลงใจ ปริกหักพัง อภัยสอดดู ลันไรไม้ดอก สดราวาสอก รู้จักมักจี่ ยิงนกดกปลา ฯลฯ

7.3 คำซ้อนซ้ำ คือคำ 4 คำหรือ 6 คำมีคำที่หนึ่งกับคำที่สามซ้ำกัน หรือคำที่หนึ่งสองซ้ำกับคำที่สี่, ห้า ความหมายของคำซ้อนอาจอยู่ที่คำใดคำหนึ่ง หรือเป็นความหมายรวมของทุกคำก็ได้ เช่น คำว่า ตามมีตามเกิด คู่ดีคู่ร้าย มีเหลี่ยมมีคู อานน้ำอานท่า ฯลฯ (กมล การกุศล, 2529 : 52)

คำซ้อนซ้ำที่ใช้ในเรื่องสั้นของไพเราะ ัญญา ได้แก่ กระปลกกระเป็ลยี้ กลับคล้ายคล้ายคลา พิถีพิถัน กระจวนกระจวย กระสับกระส่าย ตัวโง่งตัวงอ แบ่งรับแบ่งสู้ จนแล้วจนรอด รู้ลึกรู้ตา กระเซอะกระเซิง วันดีคืนดี ทะเร่อทะร่า หันรีหันขวาง ประติดปะต่อ ตรงไปตรงมา หลั่งรดหลั่งแข็ง กระอักกระอ่วน ชีวชีวา ตะกุกตะกัก ทันทันทินิด ทะลุทะลวง พะอืดพะอม ปล่อยเนื้อปล่อยตัว ระแคะระคาย ระหองระแหง ตะกุกตะกาย น้อยเนื้อต่ำใจ ต่อหน้าต่อตา พอดิบพอดิ สองมือสองตีน อ่านแล้วอ่านอีก กลับแหล่มีกลับแหล่ กระจิดกระเดี้ย ฉนัดฉนี้ อดแห่งอดแล้ง สะลิมสะลือ กะโผลกกระผลก ตะปุมตะป้า ทุลักทุเล กระจิดกระหอบ เจ้าที่เจ้าทาง ไตวันไตคืน รู้ผิดรู้ชั่ว มั่นอกมั่นใจ กระจิดกระเพียด เกรงอกเกรงใจ เข้าที่เข้าทาง

ลูก็จจจ ลูก็ล็ลูก็ลน กระชิบกระชาบ ฯลฯ

คำซ้อนมีประโยชน์ต่องานเขียนมากเพราะช่วยในการเน้นความหมายของคำให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และให้อารมณ์ความรู้สึกได้ ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายขึ้น เช่น คำว่า "เด็ดดาล" ถ้าจะบอกว่า "เขากำลังเด็ด" ผู้อ่านอาจจะงงไม่เข้าใจ แต่ถ้าพูดว่า "เขากำลังเด็ดดาล" บอกให้รู้ว่าเขากำลังโกรธมากๆ คำซ้อนบางคำช่วยให้เรื่องดูสมจริงเป็นภาษาพูดของตัวละครที่ฟังรื่นหู เช่น "ช้วนดาปี" ผู้อ่านจะรู้สึกได้ทันทีว่าเป็นอยู่อย่างนี้นานมาแล้ว คำว่า "ระหองระแหง" บอกให้รู้ว่าไม่ราบรื่น มีความขัดแย้งเกิดขึ้น ส่วนมากใช้กับสามีภรรยาหรือภายในครอบครัว คำซ้อนบางคำให้ความหมายเชิงอุปมาอุปมัย เช่น "รูปโฉมโนมกาย" มักใช้เพื่อพรรณนาถึงรูปร่างของสตรี เป็นต้น จากการศึกษาวิเคราะห์ภาษาในงานเขียนเรื่องสั้นของไพฑูรย์ รัชญา พบว่ามีการใช้คำซ้อนที่มีความหมายง่ายๆ เข้าใจง่าย

8. คำซ้ำ

คำซ้ำ คือ คำที่เกิดจากการเอาคำคำเดียวกันมาเอ่ยซ้ำๆ 2 ครั้งขึ้นไป ทำให้เกิดความหมายที่แตกต่างไปจากเดิม ถือเป็นการสร้างคำใหม่ เช่น เร็วๆ ซ้ำๆ เบาๆ ฯลฯ (กมล การกุศล, 2529 : 53) คำซ้ำในเรื่องสั้นของไพฑูรย์ รัชญา ได้แก่ แสบๆ เจ็บๆ โกล้งๆ เล็กๆ นานๆ อื่นๆ เก๋ๆ ไหนๆ ไทรมๆ รอบๆ เร็วๆ มากๆ คราวๆ แรงๆ ถูกๆ ฟ้าๆ ฝนๆ มีดๆ ผลุบๆ โผล่ๆ ฯลฯ

คำซ้ำที่ปรากฏในเรื่องสั้นของไพฑูรย์ รัชญา แบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ คำซ้ำทั้งคำ คำซ้ำบางส่วน และคำซ้ำที่มีความหมายไม่แน่นอน

8.1 คำซ้ำทั้งคำ คือ คำซ้ำที่มีคำคำเดียวกันทุกเสียง บางคำเป็นพหูพจน์ บางคำมีความหมายแยกออกเป็นส่วนๆ บางคำมีความหมายเน้นยิ่งขึ้น ตัวอย่างคำซ้ำที่ไพฑูรย์ รัชญา ใช้ในเรื่องสั้นได้แก่ กินๆ เข้าไปเออะ เด็กลง่นน้ำ ใครๆพากันสงสัย แจกกันแตกเป็นเสียงๆ อยู่ไปวันๆ ตัวไหนๆก็ไม่ถูกใจเลย แมวตัวใดๆ ของดีๆราคาแพง เขาว่าคนแก่ๆชอบหลงลืมชาติครางเบาๆ เขาพูดซ้ำๆ จ้วงแทงตรงๆมาข้างหน้า โล่ผมไปห่างๆ ได้คะแนนมากกว่าคนอื่นๆ เพื่อนๆ จ้องผมอย่างสำรวจ ฯลฯ

8.2 คำซ้ำบางส่วน คือ คำซ้ำที่ออกเสียงซ้ำกันไม่หมดทุกเสียง มักแตกต่างกันที่เสียงสระ เมื่อรวมกันในรูปแบบคำซ้ำแล้วมีความหมายขึ้น บางครั้งเติมสร้อยคำเพื่อให้สะดวกในการออกเสียง คำซ้ำบางส่วนที่พบในเรื่องสั้นของ ไพฑูรย์ รัชญา ได้แก่ อ้อยอิ่ง เมียงม้าย เจื้อยแจ้ว คร่ำคร่ำ เฝียะพะ มุ่งมั่น อัยอ้าย มุ่งง่าม พรั้นพริ้ง คร่ำเครียด อ้าอึ้ง กฐักกรัก

โผเผ คร่ำครวญ โยเย ขบขัน จู้จี้ ขัดขืน กักกัน ร้อนรน ตื่นตัน เมียงมอง พาดพิง
เยือกเย็น ฯลฯ

คำซ้ำเป็นคำที่มีความสำคัญต่องานเขียน นักเขียนมักจะนำมาใช้ผสมผสานสอดแทรก
เข้าไปในบทสนทนาของตัวละคร หรือตอนพรรณนาถึงตัวละครและฉากหรือบรรยากาศในเรื่องสั้น
ช่วยให้เรื่องสั้นนั้นๆ มีความสมจริงยิ่งขึ้น นอกจากนี้คำซ้ำยังทำให้ความหมายของคำแตกต่างกัน
ออกไปตามที่ผู้ต้องการจะสื่อไปยังผู้อ่าน คำซ้ำส่วนมากเป็นคำง่ายๆ ที่ผู้อ่านทั่วไปรู้จักดี
เพราะมีใช้กันอยู่เป็นปัจจุบัน คำซ้ำช่วยให้เรื่องสั้นน่าอ่านมากยิ่งขึ้น

8.3 คำซ้ำที่มีความหมายไม่แน่นอน คือ คำซ้ำบางคำมีความหมายเบาลง บางคำเป็น
คำสั่ง บางคำความหมายแสดงอาการกำลังกระทำ และบางคำความหมายขยายกว้างออกไป
จากคำเดิม หรือความหมายเชิงอุปมา (กมล การกุศล, 2529 : 53) ในเรื่องสั้นของเขา
ไพฑูริย์ ชาญญา มีการใช้คำซ้ำในลักษณะต่อไปนี้

คำซ้ำที่มีความหมายไม่ยืนยันแน่นอน ได้แก่คำว่า ขาค่อมคอแกไว้อย่างหมิ่นๆ
มันไปเรื่อยๆ นั้นแหละครู่ คล้ายๆกัน คงมีอายุพอๆกัน สีหน้ากังวลพอๆกัน เห็นอะไร
รางๆ มาหลังๆ มืดจางๆจ้องๆ วางไว้หมิ่นๆบนโต๊ะ กวาดเท่าไ้ไหร่ๆก็ไม่หมด นินทาต่างๆ
นานา มากกว่าที่อื่นฯ ยาวนานกว่าปีก่อนๆ เขาซึ้งงงๆ ฯลฯ

คำซ้ำที่มีความหมายเบาลง ได้แก่ แม่ใส่เสื้อสีฟ้าๆ หัวเราะเบาๆ ค่อยๆ หยุดอยู่
ไปวันๆ ซาลึกรางเบาๆ ตัวอะไรเล็กๆ ลูกอะไรกลมๆ กาแฟร้อนๆ ไปอย่างเงิบๆ ค่อยๆ
จรดปลายเท้า เด็กตัวแดงๆ จะคิดอะไร คำนวนราคาของมันอย่างคร่ำๆ เสียงกรนเบาๆ
อยู่คนเดียวเงิบๆ โคลนเหลวๆ ทำให้ตีๆ ออกจะหมองๆ เดินหงอยๆ จากไป รอยเบื่อน
เก่าๆ โปกหัวอย่างลวกๆ ซักจะเหม่อๆ ฯลฯ

คำซ้ำที่มีความหมายเป็นคำสั่ง ได้แก่ จับมันสิเร็วๆ เดินเร็วๆ หลีกเร็วๆ ไปบ้าน
ลุงพร้อมเร็วๆ แกควรเอากระเป๋าใบนั้นมาคืนเสียดีๆ เร็วๆ เข้าซิ กินอาหารกันเงิบๆ
อยู่เฉยๆ แกต้องทำให้ดีๆ อย่าแกว่งๆ ออกไปเร็วๆ ฯลฯ

คำซ้ำที่มีความหมายขยายกว้างออกไป หรือเป็นอุปมา ได้แก่ คนจนๆ พระเจ้าช่าง
เฉยเมย ของดีๆ มีราคา กวาดเท่าไ้ไหร่ๆ ไม่รู้หมด ไม่มีอำนาจใดๆ ที่จะทัดทาน ยังไงๆ ฉัน
ก็รับผิดชอบ ฯลฯ

คำซ้ำที่กล่าวมาข้างต้นเป็นคำระดับภาษาที่ใช้เป็นแบบแผนใช้ในสถานการณ์ต่างๆ
เพื่อให้ผู้อ่านได้อารมณ์ ความรู้สึก และเข้าใจความหมายของประโยคนั้นๆ ได้เร็วขึ้น

9. คำสวดหรือคำหยาบ

คำสวดหรือคำหยาบ คือ คำดำ คำหยาบคาย มักเป็นคำที่สังคมไม่ยอมรับแต่ก็ยังมิใช่กันอยู่ทั่วไป คำหยาบ คำสวด มักเกิดจากอารมณ์โกรธ ไม่พอใจของมนุษย์ ไพฑูรย์ ัญญา ใช้คำสวดหรือคำหยาบในเรื่องสั้น เพื่อให้บทสนทนาของตัวละครมีความสมจริงและผู้อ่านได้อารมณ์ คำสวดหรือคำหยาบที่พบในเรื่องสั้นของไพฑูรย์ ัญญา มีเพียงบางเรื่องที่ต้องใช้คำสวดหรือคำหยาบ เพราะคำเหล่านี้ช่วยให้ฉากและบรรยากาศสมจริง และเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง เช่น เรื่อง นกกระดาศ แม่น้ำ พยากรณ์ เกมหลอกเด็ก นกเขาไฟ เป็นต้น ดังตัวอย่าง

เรื่อง นกกระดาศ ได้แก่ คำว่า ระยำ ไอ้ห่า ระยำแม่่ง สันดาน เด็กท่า แหกปาก เย็บปาก บ้า นรก โคตรระยำ ให้ตายเถอะ จี๋ ตีน

เรื่อง คำพยากรณ์ ได้แก่ คำว่า ฉิบหายวายวอด มึง บัดซบ มัน ตายโหง กู บ้า
เรื่อง เกมหลอกเด็ก ได้แก่ คำว่า ตอแหล แก ไอ้ จี๊ว ให้ตายสิ ไอ้ห่า อุบาทว์ หายหัวไปไหน ไอ้นั่น

เรื่อง นกเขาไฟ ได้แก่ คำว่า ฉิบหาย อุบาทว์ จังไร บ้า

เรื่อง บ้านใกล้เรือนเคียง ได้แก่ คำว่า สัตว์หมา อี กู มึง ฉิบหาย ช่างแม่่ม
ชาติอุบาทว์ จังไร ชาติหมา เยี้ยว แดก

เรื่อง ผู้ประทุษร้าย เช่น อีห่า... อีเวร หาข้าวกรอกปาก ตรงปลายตีน

คำสวดหรือคำหยาบเหล่านี้ไพฑูรย์ ัญญา ใช้เขียนเพื่อสะท้อนภาพการใช้ภาษาพูดของชาวชนบท ถึงแม้ว่าบางครั้งเป็นการพูดเพื่อให้เกิดความครึกครื้นแต่ยังฟังว่าหยาบคาย ดังนั้นเพื่อให้เรื่องสมจริงและเพื่อให้ผู้อ่านมองเห็นภาพชัดเจน ผู้แต่งจึงใช้คำสวดหรือคำหยาบประกอบบทสนทนาของตัวละครที่เป็นชาวชนบทจริงๆ

10. คำภาษาถิ่น

ภาษาถิ่น คือ ภาษาที่ใช้ติดต่อสื่อสารกันในแต่ละท้องถิ่น การนำภาษาถิ่นมาใช้ในการเขียนวรรณกรรมก็เพื่อต้องการความสมจริง และให้ใกล้ชิดกับสภาพความเป็นจริงตามสถานการณ์ในเรื่องมากยิ่งขึ้น (กุลหลาบ มัลลิกะมาส, 2522 : 24)

คำภาษาถิ่นในเรื่องสั้นของไพฑูรย์ ัญญา พบว่า แทรกอยู่ในบทสนทนาของตัวละคร และส่วนใหญ่เป็นภาษาถิ่นภาคใต้ ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจทั้งภาษาพูด และการดำเนินชีวิตของคนภาคใต้ชัดเจนยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น

เรื่อง เรือปลาเที่ยวสุดท้าย เช่น "ใครต่อใครหลายคนเดินคลุมโคล่ตามหลังกัน" คำว่า "คลุมโคล่" หมายถึง การใช้ผ้าคลุมไหล่ห่มกันหนาว "ยกแก้วโก๋อ้อขึ้นชดด้งชุดใหญ่" คำว่า "โก๋อ้อ" หมายถึง กาแฟดำไม่ใส่นม "กูออกเลตั้งแต่ไม่สุหนัด" คำว่า "ออกเล" หมายถึง การออกทะเลเพื่อจับปลา "พวกกูหาปลาไม่เป็นสักคน" คำว่า "พวกกู" หมายถึง พวกเธอ "นั่นมันสมัยก่อน สมัยที่เดินยังป่าๆ ตอนนั้นปลามันชุม" คำว่า "เดิน" เป็นภาษาถิ่นใต้แถบจังหวัดพัทลุง แปลว่า เดิน หรือทำน "ป่าๆ" หมายถึง หนุ่มๆ "ลูกปลาเปิด เอมามาทำจิ้งจิ้ง ทำเคอยนะพอได้" คำว่า "จิ้งจิ้ง" หมายถึง ลูกปลาตัวเล็กๆ นำมาหมักเกลือใช้รับประทานดิบๆ ปรุงรสด้วยพริก มะนาว หัวหอม "เคอย" หมายถึง กะปิใช้ปรุงอาหาร เป็นต้น

เรื่อง บ้านใกล้เรือนเคียง เช่น สายสดมภ์มีเพียงพุ่มนกออน คำว่า "สายสดมภ์" หมายถึง แนวรั้วบ้านกันแบ่งอาณาเขต โดยมีต้นไม้เหลือไว้บางส่วน "คนบ้านออก" หมายถึง คนที่ตั้งหรือมีบ้านอยู่ทางทิศตะวันออก

เรื่องคนค่อนก เช่น ลูกสะใภ้อยู่ตรงปลายตีน คำว่า "ปลายตีน" คือ ปลายเท้า "มะ" เป็นคำเรียกชื่อ "แม่" เป็นภาษาถิ่นของชาวไทยมุสลิม เป็นต้น

คำภาษาถิ่นดังกล่าวที่พบในเรื่องสั้นของไพฑูรย์ รัชญา เป็นภาษาถิ่นใต้ที่ผู้แต่งนำมาใช้เพื่อให้เรื่องมีความสมจริง ได้บรรยากาศของชนบทภาคใต้ การใช้ภาษาถิ่นจึงช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นภาพชนบทภาคใต้ชัดเจนขึ้น

11. คำที่ทำให้เกิดจินตภาพ

คำที่ทำให้เกิดจินตภาพ คือ คำที่ทำให้เกิดภาพในจิต คือ ภาพที่ปรากฏในจินตนาการตามประสบการณ์ที่ผ่านมา เป็นภาพที่เห็นด้วยจิตใจ ด้วยความรู้สึกนึกคิด กวีเป็นผู้ทำให้เกิดภาพในความรู้สึกของผู้อ่าน โดยผู้อ่านจะสร้างจินตนาการไปตามถ้อยคำที่กวีเลือกใช้ (รัชญา สังขพันธ์านนท์, 2539 : 239)

ไพฑูรย์ รัชญา ใช้คำที่ทำให้เกิดจินตภาพ เพื่อให้เรื่องสั้นมีสีเสง และเสียงดังตัวอย่าง เช่น "เสียงกลองจากมัสยิดดังติดต่อกันหลายครั้ง เสียงทิมทีบ ของมันดั่งชำแรกขึ้นท่ามกลางความเจียมและเยียมเย็นของย่ำรุ่ง เสียงไก่อันรับกันเป็นทอดๆ เสียงเปิดในเล่าดั่งแช่สนั่น..." ข้อความที่ยกมาเป็นตัวอย่างประกอบด้วย คำที่ทำให้เกิดจินตภาพ ช่วยให้ผู้่านรู้สึกเหมือนได้อยู่ในสถานที่แห่งนั้นด้วย เสียงกลองดัง "ทิมทีบ" ท่ามกลางความ "เยียมเย็น" ของย่ำรุ่ง อีกทั้งเสียง "ไก่อัน เสียงเปิดหลายๆ ตัวร้องดัง" แช่สนั่น " คำเหล่านี้สร้างให้เกิดความรู้สึกและนึกเห็นภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ช่วยให้ผู้่านทราบว่าชาวชนบทแถบนี้นับถือศาสนาอิสลาม เพราะเสียงกลองดัง

มาจาก "มัสยิด"

ลมทะเลลือเล่นดงมะพร้าวคังหวีหวู อากาศยามเช้ายังเยียบเย็นจะมัวชั่ว ชายชรา
ออกจากเพิงที่พักคลุมไหล่ด้วยผ้าห่มผืนเก่ามุ่งหน้าไปทางดงมะพร้าวท้ายกระท่อม
ที่นั่นใครต่อใครหลายคนเดินคลุมโคล่ตามหลังกันเป็นแถว และเมื่อเข้าสู่เขต
รกทึบของดงสาครุริมคลองต่างคนต่างแยกย้ายไปตามลำพัง นี่เป็นกิจวัตรประจำวัน
อย่างหนึ่งของคนที่นี่เหมือนกัน ที่ต้องเข้าละหมาดในทุกๆ ย่ำรุ่ง ป่าสาครุเป็น
ที่แห่งเดียวที่ลี้ลับพอจะปกปิดการปลดปล่อยประจำวันให้รอดพ้นจากสายตาที่
ไม่พึงประสงค์

("เรือปลาที่ยาวสุดท้าย" : 125)

ไพฑูรย์ รัชญา ใช้ถ้อยคำที่ทำให้เกิดจินตภาพ คือ คำว่า "หวีหวู เยียบเย็น จะมัวชั่ว
ผ้าห่มผืนเก่า เขตรกทึบ แยกย้าย ลี้ลับ เป็นต้น "หวีหวู" ให้ความรู้สึก และเกิดจินตนาการ
ภาพของดงมะพร้าวมีลมพัดจนใบสูลม เสียงลมพัดเสียดสีกับใบมะพร้าวคังหวีหวู "เยียบเย็น"
ช่วยให้เกิดความรู้สึกเย็นเมื่อนึกไปถึงอากาศยามเช้า บริเวณชายทะเลอากาศยังจะมัวชั่ว
"จะมัวชั่ว" คือ ยังไม่สว่างมาก ทำให้ผู้อ่านจินตนาการเห็นภาพของเช้าตรู่ดวงอาทิตย์เพิ่ง
เริ่มโผล่พ้นขอบฟ้า อากาศเย็นมัวชั่วอยู่ คำว่า "ผ้าห่มผืนเก่า" ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพชาวชนบทที่
จำเจอยู่กับธรรมชาติ มีเสื้อผ้าของใช้เก่าๆ สิมๆ บางครั้งมีรอยขาด รอยปะเย็บซึ่งบอก
ลักษณะของผ้าเก่าๆ คำว่า "แยกย้าย" บอกให้รู้ว่าแยกไปคนละทางซึ่งง่ายต่อการเข้าใจ คำว่า
"ลี้ลับ" เน้นให้เห็นชัดเจนว่าเป็นที่ลับตาไม่มีใครเห็น คำเหล่านี้เป็นคำง่ายๆ ผู้อ่านเข้าใจและ
เกิดจินตภาพทันทีที่อ่านช่วยให้เรื่องสมจริงและน่าอ่านยิ่งขึ้น

เรื่องคนต่อนก เป็นเรื่องเกี่ยวกับคนในชนบทภาคใต้ที่มีฐานะยากจน ประกอบ
อาชีพคั๊กนกขาย ไพฑูรย์ รัชญา ได้บรรยายถึงสภาพการคั๊กนก และธรรมชาติของนกได้อย่าง
สมจริง ตัวอย่างเช่น

นกบินหลาดงในกรงแคบๆ ส่งเสียงเจื้อยแจ้วกังวานป่า ญามีนท์เปลือย้อย่าง
พอใจ ยกกรงในมือขึ้นจ้องมองด้วยแววตาเป็นประกาย เขาคิดนิ้วคังเปาะๆ
บินหลาดงตัวงามโก่งคอรับอย่างกุ่มเคย...ญามีนท์พุดกับนกตัวโปรดราวกับมัน
รู้ภาษา เจ้านกค้อของเขาก็เหมือนจะเข้าใจ มันยังโก่งคอขันถี่ขึ้นเมื่อญามีนท์
คิดนิ้วให้จังหวะ เขาเตรียมขึ้นสายขางวางกับดักบนกรงต่อนกด้วยความว่องไว

แล้วเด็ดกิ่งไม้เล็กๆ มาแซมรอบๆ กรงเป็นการอำพรางจนมองแทบไม่เห็นซี่ไม้ไผ่ก่อนจะนำไปแขวนไว้ตรงกิ่งมะปราง แล้วตัวเองก็ถอยออกไปนั่งยองๆ แอบอยู่หลังกอหวายน้ำ

(“คนต่อนก” : 55)

จากตัวอย่างนี้จะเห็นว่าคำที่ขีดเส้นใต้เป็นคำที่ทำให้เกิดจินตภาพช่วยให้เรื่องสมจริงและช่วยให้ผู้อ่านนึกเห็น เช่นคำว่า “เจ็ยแจ้ว” ผู้อ่านจะนึกถึงภาพนกบินหลายดงที่ร่าเริงและกำลังร้องอย่างมีความสุข แล้วจะเกิดอารมณ์และเห็นภาพคล้ายตาม คำว่า “เปาะๆ” ช่วยให้นึกไปถึงภาษาการตีต๋นวิให้จังหวะ คำว่า “โห่งคอ” เป็นภาพของนกเวลาจะร้องต้องยืดคอ ยกคอสูงขึ้นแล้วผ่อนลงดังนี้เรื่อยๆ และคำว่า “แอบ” ผู้อ่านจะนึกเห็นภาพการหาที่กำบังแล้วหลบอยู่หลังเพื่อป้องกันมิให้ใครรู้เห็น เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า ไพฑูรย์ รัชนี สามารถใช้คำบรรยายธรรมชาติ และสภาพความเป็นอยู่ของผู้คนในชนบทได้อย่างสมจริง จนผู้อ่านเกิดจินตภาพ และความรู้สึกคล้ายตามเห็นจริงตามผู้แต่งไปด้วย

12. คำที่มีความหมายแฝง

คำที่มีความหมายแฝง หรือความหมายโดยนัย เป็นคำที่ไม่ได้มีความหมายตรงตามตัวอักษร จะมีความหมายในระดับลึกซึ้งซ่อนอยู่ (รัชนี สัมพันธ์พานิช, 2539 : 238)

ในเรื่องสั้นของไพฑูรย์ รัชนี มีคำที่มีความหมายโดยนัยปรากฏอยู่โดยเฉพาะการตั้งชื่อเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านได้คิดและเข้าถึงความหมายที่แท้จริงตามที่ผู้แต่งต้องการ เช่น เรื่อง *ประตูบานที่ปิดไว้* สีนาง ในที่สาธารณะและถูกต้องตามกฎหมาย หิมพานต์ รถไฟที่ผ่านเลยไม้เท้า แม่น้ำ เป็นต้น ตัวอย่าง

เรื่อง *ประตูบานที่ปิดไว้* ความหมายมิใช่ประตูบ้าน ความหมายที่ผู้แต่งต้องการสื่อ คือ ประตูหัวใจของผู้หญิงที่สามีทอดทิ้งไปมีผู้หญิงอื่น ชาวบ้านเก็บมาพูดมาเล่าให้ฟังจนเธอรำคาญใจ และพยายามตัดใจจากเรื่องราวเหล่านั้น ไม่ต้องการรับรู้อะไรอีก จึงกักขังตัวเองและอดใจไว้ไม่ยอมออกไปนอกบ้านโดยไม่จำเป็น แต่ในที่สุดประตูบานที่เธอปิดไว้ต้องระเบิดออกมา เหมือนประตูที่ถูกเปิดออกมาเมื่อสามีของเธอกลับมาพูดตอกย้ำให้เจ็บปวด เธอกำลังตัดสินใจแยกทางกับเขาทันที คำที่มีความหมายซ่อนเร้น คือ คนใจร้าย ดังที่เธอพูดว่า

"คนใจร้าย... ทำไมต้องทำมันด้วย" ฉันร้องอย่างลึมตัว และแล้วทำบแห่ง ความคับแค้นก็พลันแตกทำลายลงในบัดนั้น

"ออกไปให้พ้น ทำไมต้องกลับมาอีก จะเอาอะไรจากฉันอีกหรือคุณทำกับฉันมามากแล้ว ได้โปรดเถอะ...ปล่อยให้ฉันอยู่เงียบๆดีกว่า เรื่องของเรานั้นยุติลงแล้ว มันจบกันนานแล้ว" ฉันอยากพูดอะไรให้มากกว่านี้ แต่ฉันเหนื่อยเหลือเกิน

("พระศุภานที่ปิดไว้" : 21)

เรื่อง สีนาง ความหมายโดยนัย คือ สีนางเป็นตุ๊กตาดินเผาที่ประบางแตกง่าย ในเรื่องนี้ ผู้แต่งต้องการสื่อให้เห็นว่า ตัวละครผู้หญิงชื่อสินาง ประบางเหมือนสินางที่เป็นตุ๊กตา กล่าวคือเมื่อเธอประพดีตัวผิดพลาด ถูกผู้ชายหลอกหลวงเธอเสียใจมากจนคิดจะมาตัวตาย และความผิดพลาดนั้นก็ยากที่จะแก้ไขให้ดีขึ้นได้ เหมือนสินางที่เป็นตุ๊กตา เมื่อแตกแล้วก็ยากที่จะนำมาปะติดปะต่อให้เหมือนเดิมได้ คำที่มีความหมายซ่อนเร้น คือ แตก ดังข้อความตอนหนึ่งว่า

"มันแตกหมดเลย" เธอบ่นด้วยความเสียดาย พยายามมองหาตุ๊กตาที่ยังไม่แตก...

"มันบอบบางเกินไปนะพ่อ" สินางพูดเหมือนสะเมอ "พ่อน่าจะปั้นให้มันแข็งแรงกว่านี้จะได้ไม่แตกหักง่าย ๆ"

เด็กสาวซ่อนตาขึ้นมองพ่อเมื่อพูดจบ แววตาของเธอบอกความรู้สึกเดียวกับคำพูด ถ้อยคำของลูกสาวทำให้ช่างปั้นเงียบอึ้งพร้อมกับลึกลับอะไรบางอย่าง ความจริงเขาควรจะคิดไว้ก่อนหน้าตั้งนานแล้ว

"ช่างมันเถอะลูก..." เขาพูดเนิบช้า "มันแตกไปแล้วก็ปล่อยให้มันไปพ่อกจะปั้นสินางตัวใหม่ จะทำให้มันแข็งแรงและดีกว่านี้เพื่อจะได้ไม่แตกง่าย ๆ อีก"

("สินาง" : 38)

จากตัวอย่างจะเห็นความหมายโดยนัยว่าสินางซึ่งเป็นตุ๊กตาผู้หญิงมีความประบางไม่แข็งแรงเมื่อตกจากที่สูงก็จะแตกและไม่สามารจนนำมาต่อติดได้เหมือนเดิม เหมือนผู้หญิงสาวที่อ่อนต่อโลก จิตใจบอบบางอ่อนแอ เมื่อสูญเสียความสาวไปเพราะถูกหลอกจึงโศกเศร้าเสียใจที่ไม่อาจจะเรียกความสาวบริสุทธิ์กลับมาเหมือนเดิมได้อีก ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาสามัญ

ที่ผู้อ่านทุกคนเข้าใจและรับรู้ด้วยสัญชาตญาณของความเป็นคน

นอกจากการใช้คำในการตั้งชื่อเรื่องแล้วยังมีคำที่มีความหมายแฝงที่ปรากฏในเรื่องสั้นของไพฑูรย์ รัชญา อีกมาก เช่นในเรื่อง ไม้เท้า แม่น้ำ รถไฟที่ผ่านเลย หิมพานต์ เป็นต้น คำที่มีความหมายแฝงในเรื่องสั้นที่ไพฑูรย์ รัชญา นำมาใช้เช่น "เสียงสั้นสะเทือนจากเครื่องบิน และระเบิดทำให้แจกันดอกไม้ตกแตกกระจายแต่เด็กหญิงไปเก็บดอกไม้มาใหม่แต่เธอหาแจกันไม้ได้อีกแล้ว" (เมื่อคืนมีคนออกไปข้างนอก : 122) คำว่า "ดอกไม้" มีความหมายแฝงที่สื่อความหมายถึงความซื่อบริสุทธิ์ของเด็กหญิง คำว่า "นกกระดาศ" มีความแฝง นกกระดาศ เป็นนกที่ไม่มีชีวิตไม่มีความรู้สึกนึกคิด ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ว่าเหมือนเด็กที่ไร้เดียงสา ซื่อบริสุทธิ์ ไม่มีความคิดกว้างไกลเหมือนผู้ใหญ่ ข้างต้น

การใช้สำนวนโวหาร

โวหาร มี 4 ชนิด คือ บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร อุปมาโวหาร และเทศนาโวหาร (ปรีชา ช้างขวัญยืน, 2525 : 1) ไพฑูรย์ รัชญา เขียนเรื่องสั้นโดยใช้โวหารต่อไปนี้

1. บรรยายโวหาร

คือ การเล่าเรื่องหรือเล่าเหตุการณ์ที่เป็นเหตุการณ์จริงๆ หรือเหตุการณ์ที่เกิดจากจินตนาการของผู้แต่ง โดยบางตอนอาจมีทั้งพรรณนาโวหารและบรรยายโวหารควบคู่กันไป การบรรยายโวหารเริ่มจากเหตุการณ์ย่อยๆ ไปสู่จุดสุดยอดของเหตุการณ์ตามลำดับเวลา (ปรีชา ช้างขวัญยืน, 2525 : 32-33) โวหารประเภทนี้มักใช้เล่านิทานบรรยายข้อเท็จจริงและเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ อัดชีวิตประวัติ บรรยายเรื่องที่แต่งขึ้น

ไพฑูรย์ รัชญา ใช้บรรยายโวหารเพื่อเล่าเรื่องหรือเหตุการณ์ประวัติศาสตร์และเล่าเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความอยากรู้อยากเห็น และเข้าใจเรื่องราวที่เกิดขึ้นว่าจะดำเนินไปอย่างไร เรื่องสั้นของไพฑูรย์ รัชญา ที่ใช้บรรยายโวหาร ได้แก่ เรื่องโบยบินไปจากวัยเยาว์ ผู้ที่ถูกกล่าวถึง แนวรบด้านตะวันตกเหตุการณ์ไม่ตื่นเต้น ความตายในเดือนตุลาคม เป็นต้น ดังตัวอย่างบรรยายโวหาร ดังนี้

เรื่อง โบยบินไปจากวัยเยาว์ เป็นการบรรยายข้อเท็จจริง และเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่มุ่งบรรยายว่าบุคคลทำอะไร และเหตุการณ์ดำเนินไปอย่างไร ดังตัวอย่าง

ในเวลานั้นใครต่อใครพากันรังเกียจผมไปหมด แม้แต่เพื่อนที่แสนดีอย่างสาหร่าย และแสงเดือนก็ไม่ยอมพูดกับผมอีก พวกเขาว่าผมมีจิตใจโหดเหี้ยมเหมือนทหารพม่า เวลาผมเดินเฉียดไปใกล้ๆ บริเวณที่พวกเขากำลังเล่นกันอยู่ สาหร่าย จะลุกขึ้นสะบัดหน้าพริค และชวนแสงเดือนไปเล่นที่อื่น บางครั้งเธอยังพูดจา แดกดันด้วยถ้อยคำที่จามาจากผู้ใหญ่ ผมยังจำท่าทางของสาหร่ายได้ดี เธอทำหน้าเจ้า กะบิงกะบอน และชี้นิ้วทิ่มหน้าผมเหมือนเป็นศัตรูคนสำคัญ...

("โอบยบินไปจากวัยเยาว์" : 16)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า ไพฑูรย์ ัญญา บรรยายว่า "ผม" ถูกใครต่อใครรังเกียจ เพราะผมไม่ช่วยชาติขึ้นจากหลุม ขณะที่เล่นละครประวัติศาสตร์กัน ผมเล่นเป็นทหารไทย ชาติเล่นเป็นทหารพม่า ผู้รับกันชาติพลาดทำตกหลุมลึกทำให้ขาหัก

เรื่องความตายในเดือนตุลาคม เป็นเรื่องเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เล่าเองและ เหตุการณ์นั้นเป็นเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ ผู้แต่งเล่าโดยให้ตัวละครที่ใช้สรรพนามเรียกว่า "ผม" เป็นผู้เล่าโดยใช้บรรยายโวหาร ดังตัวอย่าง

การฆ่าตัวตายเกิดขึ้นในเดือนตุลาคม ตอนนั้นผมกับเพื่อนอยู่ด้วยกันที่หอพักข้าง มหาวิทยาลัย กลางวันผมไปสอนหนังสือส่วนเขาทำงานอยู่ที่หอพัก ตอนเย็น เรามักจะออกไปเดินเล่นรอบๆ มหาวิทยาลัย บางวันผมจะชวนเขาไปดูน้ำที่อ่าง เก็บน้ำซึ่งอยู่ห่างออกไปราวๆ สามกิโลเมตร ห้องที่ติดกับเราเป็นที่พักของนิสิตปริญญาโท ก็คนที่ผมเพิ่งเอย์ถึงเมื่อสักครู่นั้นแหละ เขาเป็นข้าราชการที่ลา มาศึกษาต่อ เขามีอายุมากกว่าผมห้าปี พักอยู่คนเดียวในห้องที่มีเครื่องอำนวยความสะดวกพร้อม เขาชอบซื้อหอย เวลาว่างจะนอนดูโทรทัศน์บนเก้าอี้โยก และ มีความสุขกับการครีโมทัยชองที่.วี. ...

...วันนั้นแดดจ้าอากาศร้อนจัด อุณหภูมิสูงถึงสามสิบห้าองศาเซลเซียส คุณคิดเอาเองว่ามันจะร้อนแค่ไหน การประท้วงเริ่มขึ้นตั้งแต่เช้า และทวีความ เข้มข้นเมื่อเวลาล่วงไป นายแพทย์ที่มีส่วนในการชันสูตรศพผู้ตายพยายามให้ เหตุผลว่า เพราะอากาศร้อนจัดนี่เองที่ทำให้เด็กหนุ่มเกิดความผิดปกติในจิตใจ เขาเห็นว่า ความร้อนและการฆ่าตัวตายเป็นเหตุผลที่เกี่ยวข้องกัน

เราทราบข่าวนี้เป็นครั้งแรกจากโทรทัศน์ คินันน์ผมนั่งอยู่ในห้องของนิสิตปริญญาโท เขาตื่นเต้นมากและกตริโมทอยู่ตลอดเวลา เพื่อหาภาพการฆ่าตัวตายที่อาจจะปรากฏในภาพข่าวของ ที.วี. ช่องใดช่องหนึ่ง แต่น่าเสียดายที่ไม่มีภาพดังว่าให้ดู เราได้เห็นผู้ตายเพียงรางๆ เพราะถูกอำพรางด้วยเทคนิคบางอย่าง นิสิตปริญญาโทออกจะหงุดหงิดมากในคืนนั้น "ทำไมต้องปิดบังกันด้วยนะ" เขาย่นอย่างไม่สบายอารมณ์...

(“ความตายในเดือนตุลาคม” : 27-28)

ตัวอย่างนี้ไพฑูริย์ รัชญา ใช้บรรยายโศกนาฏกรรมเพื่อเล่าเรื่องราวและเหตุการณ์ที่ผ่านมาในอดีตที่ตนเคยประสบมา นำมาเล่าให้ผู้อ่านได้เข้าใจโดยสอดแทรกทัศนคติของตนเอง การเห็นแก่ตัวของคน เห็นความทุกข์ของผู้อื่นเป็นของสนุก กอบโกยผลประโยชน์ให้ตนเอง จากการได้ตัดภาพการฆ่าตัวตายไว้เป็นผลงานของตน เหตุการณ์ต่างๆ เหล่านี้ ไพฑูริย์ รัชญา ใช้บรรยายโศกนาฏกรรมในการเล่า

2. พรรณนาโวหาร

คือ การเขียนรำพันถึงสิ่งที่พบเห็นอย่างลึกซึ้งพิสดาร และมักแทรกความรู้สึกของผู้เขียนไว้ด้วยเสมอ เหมาะในการเขียนชมความงาม เขียนสดุดีคุณงามความดีเขียนเพื่อให้เกิดความรู้สึก เกิดมโนภาพ ผู้เขียนต้องพยายามวาดภาพสิ่งที่กล่าวถึงด้วยตัวอักษรที่ช่วยให้ผู้อ่านรู้สึกเหมือนว่าได้อยู่ในสถานที่นั้นและได้เห็นสิ่งนั้นด้วยตาตัวเอง ต้องพยายามพรรณนาให้ผู้อ่านได้สัมผัสทั้งรูป รส กลิ่น และเสียง (สุชีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, 2522 : 71) ดังตัวอย่างการพรรณนาโวหาร ในเรื่องสั้นของไพฑูริย์ รัชญา ดังต่อไปนี้

วันที่เขาหอบหิ้วของสิ่งนี้มาให้ฉัน ลูกสาวตื่นเต้นเสียวกใหญ่ขนัยน์ตาของเธอ เปล่งประกายแววามขมระยับของไปกอดไว้แนบอกเกล้าแก้มอ้อมกับมันอย่าง แสนรักแสนใคร่ และเมื่อเขาบอกว่าให้เก็บของสิ่งนี้ไว้ให้ดีพร้อมแนะนำวิธีใช้ เธอก็ยิ่งแสดงความแปลกใจอย่างฉับพลัน ท้าทางของเธอคล้ายกับถามว่ายังมีของที่น่ารักและแปลกประหลาดเช่นนี้อยู่ด้วยหรือ"

(“กระปุกอมสิน” : 39)

"ชุมเห็ดทุ่งริมทางนั้นบานแล้ว ช่อดอกทรงก้านรูปของมันสะพรั่งเหลืองไปทั้งทุ่ง ชายชราเพิ่งหยุดพินิจมันเป็นครั้งแรกในเช้านี้ ยิ้มเยือกเย็น ผุดพรายขึ้นบนใบหน้า ที่ยับย่นเป็นวงกว้างในขณะที่แกเอื้อมเด็ดชุมเห็ดช่อหนึ่งเฟ่งดู กลิ่นเหม็นเขียวของมันหวานเอียนอยู่ปลายจมูก"

("ไม้เท้า" : 51)

"ช่างเป็นเช้าที่สดชื่นและสวยงามเสียเหลือเกินในความรู้สึกของคนเลี้ยงวัวชน เขาออกจากเพิงนอนพร้อมด้วยวัวหนุ่มตั้งแต่ดาวรุ่งยังไม่ทันแย้มฟ้า ไล่ให้มันวิ่งบ้างเดินบ้างเป็นระยะทางเกือบสิบกิโล เขาชอบดูวัวหนุ่มวิ่งย่ำไปพร้อมกับกลัมนเนื้อที่เกร็งขึ้นลงเป็นริ้วลำนั่น เป็นเครื่องหมายแห่งความแข็งแรงทรหด และบึกบึนเหมือนนักมวยฟิตจัดที่พร้อมจะขึ้นไปตะบันหน้าคู่ต่อสู้ให้พับพ่ายเพียงชั่วนกกระจอกกินน้ำบนสังเวียนเลือด"

("คนบนสะพาน" : 43)

ตะวันดวงโตสุกปลั่งผุดโผล่ขึ้นจากท้องทะเล สาดแสงอาบพื้นน้ำเป็นประกายวาววาว ระลอกคลื่นริ้วเล็กม้วนตัวเข้าหาฝั่งลูกแล้วลูกเล่า ยามเมื่อต้องแดดเข้ายิ่งวูบวาบแวววาวเหมือนเกล็ดปลา กลิ่นอายของทะเลแผ่ซ่านไปทั่วหมู่บ้าน กลิ่นอายและเสียงครวญครางของท้องทะเลช่างทำทลาย และเข้ายวนอยู่ในความรู้สึกของแต่่าหมีดขึงนัก เหมือนอำนาจลึกลับที่เรียกร้องให้ชายชราต้องออกไปสัมผัสพบ"

("เรือปลาเทียวสุดท้าย" : 125)

จากตัวอย่างเรื่องสั้นของไพฑูรย์ รัชญา ที่ยกมากล่าวข้างต้นจะเห็นว่า ในเรื่อง กระจุกอมสิน ไพฑูรย์ รัชญา พรรณนาใส่ความรู้สึกไว้ด้วย คือ ความรู้สึกเล็กๆของผู้เป็นพ่อที่หอบหิ้วของสิ่งนั้นมาให้ลูกสาวและความรู้สึกของลูกสาวเมื่อได้กอดของสิ่งนั้นพร้อมทั้งเอามาเคล้าเคลียแก้ม และในเรื่อง ไม้เท้า เป็นการพรรณนาดอกชุมเห็ดสีเหลืองบานเต็มไปทั่วท้องทุ่งพร้อมทั้งส่งกลิ่นเหม็นเขียว นอกจากนี้ในเรื่องสั้นเรื่อง เรือปลาเทียวสุดท้าย ยังถ่ายทอดประสบการณ์และบรรยากาศในชนบท ซึ่งผู้อ่านที่อยู่ในเมืองไม่ค่อยได้พบเห็น เช่น ดวงตะวันสุกปลั่งที่โผล่ขึ้นจากท้องทะเล เมื่อสาดแสงกระทบพื้นน้ำจะวาววาม ทั้งเสียงระลอกคลื่น

กระทบฝั่ง สิ่งเหล่านี้ไพฑูรย์ ัญญา สามารถพรรณนาให้ผู้อ่านนึกมโนภาพเห็นอย่างชัดเจน เหมือนได้เห็นภาพนั้นด้วยตาตนเอง

8. อุปมาโวหาร

คือ การเขียนโดยยกข้อความมาเปรียบเทียบ การใช้อุปมาโวหารจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจ เรื่องต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม (สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, 2522 : 72) อุปมาโวหารที่เป็นรูปธรรม คือ การเปรียบเทียบสิ่งที่มีลักษณะเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน สองสิ่ง เช่น คำว่า เหมือน, ราวกับ, ดุจ ฯลฯ ส่วนอุปมาโวหารที่เป็นนามธรรม คือ การเปรียบเทียบสิ่งที่มีตัวตนกับสิ่งที่จินตนาการหรือเกิดจากการนึกคิดว่าสิ่งนั้นเหมือนสิ่งนี้ เป็นต้น เช่น คล้าย, ดัง, เสมอว่า ฯลฯ

ไพฑูรย์ ัญญา ใช้อุปมาโวหารในเรื่องสั้นทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ดังนี้

"เรือลำนี้มีไช้หรือที่เป็นเหมือนบ้านให้แกหลับนอนในยามค่ำคืน มันช่วยให้ พ่อหม้ายเมียตายอย่างแก่ได้หาเลี้ยงลูกมานานัก"

("เรือปลาเทียวสุดท้าย" : 130)

"กูมันเหมือนคลื่นเก่า อ่อนแรงจะสาดซัดเสียแล้วไอ้เด็กพวกนั้นมันเหมือน คลื่นใหม่ คลื่นที่มาพร้อมกับหัวลมนอกต้นเดือนสิบสอง..."

("เรือปลาเทียวสุดท้าย" : 136)

"ระลอกคลื่นรื้อเล็กม้วนตัวเข้าฝั่งถูกแล้วถูกเล่ายามเมื่อต้องแดดเช้า ยิ่งวูบวาบ แววามเหมือนเกล็ดปลา"

("เรือปลาเทียวสุดท้าย" : 125)

"คนอย่างอายุสั้นมันจะมีดีอะไรนักหนา มันเหมือนเขียดน้อยกระเจิงฝน ได้ฝน ทำใหญ่ก็โอดถ้าพองเสมอว่ารอยตีนควายน้อย นั่นคือทะเลใหญ่ที่มันครอบครอง แต่เพียงผู้เดียว"

("ความตกต่ำ" : 152)

"ชาวบ้านในละแวกนั้นแหกกันมาอุดรของเขาราวกับมันเป็นยานอวกาศที่พลัดหลง มาจากดวงดาว"

("ถนนนี้กลับบ้าน" : 108)

"เจ้าหนูหยุดร้องให้จับปล้น ตัวสั้นเหมือนลูกนก"

("เกมหลอกเด็ก" : 31)

"เสียงจากสนามหน้าบ้านซึ่งอยู่ข้างห้องทำงานของเขายังคงดังมาอีกมันดังเหมือน
ผีซึกปาก"

("นกกระดาศ" : 35)

"ร่างนั้นงอแงและโน้มไปข้างหน้าเหมือนข้าวอุ้มรวง"

("ทางโคลน" : 51)

"แกบอกผมว่าพวกนั้นหน้าตาเหมือนตัวการ์ตูน แต่บางคนก็สูงใหญ่เหมือนยักษ์"

("ตัวแทน" : 59)

"เสียงกระแสน้ำเขาจะชอบตามร่องลำไม้ไผ่ได้ท้องแพดงเบาๆ แต่ในความรู้สึก
กลับเหมือนเสียงขู่คำรามของอสรพิษ ลึกลับและไม่น่าไว้วางใจ"

("แม่น้ำ" : 68)

"คนขายกาแฟเป็นชายวัยกลางคน หน้าตาแหลมเรียว นัยน์ตาคมเหมือนเหยี่ยว
และดูราวกับว่ามันได้ชอกชอนสอดส่องไปยังความลับทุกแห่งอยู่ตลอดเวลา"

("แม่น้ำ" : 71)

"ฝนยังตกลงมาเหมือนฟ้ารั่ว ในที่สุดเขาก็มาถึงเรือนแพจนได้"

("แม่น้ำ" : 73)

"ร่างของผู้เคราะห์ร้ายทุกคนหันมามองแล้วค่อยๆ หันกลับไปเหมือนกับว่าไม่มี
อะไรเกิดขึ้น เหมือนเห็นสุนัขตัวหนึ่งถูกรถชนบนท้องถนน"

("ผมไม่เคยเห็นเขาฆ่า" : 78)

จากตัวอย่างข้างต้น คำที่ขีดเส้นใต้เป็นคำแสดงอุปมาโวหารหรือเปรียบเทียบเป็น
การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งให้ผู้อ่านได้มองเห็นภาพชัดเจนขึ้น ส่วนมากเป็นการ
เปรียบเทียบที่ใช้กันอยู่ทั่วไป ผู้อ่านเคยได้ยินและได้พบเห็นคุ้นหูคุ้นตามาก่อน ทำให้เข้าใจ
ความหมายคำที่เปรียบเทียบได้ง่าย เช่น "เขารอเหมือนหมาหิวรอเหยื่อ" ผู้อ่านจะนึกภาพ
คนที่รอคอยนั้นว่า รอคอยใจจดจ่อ รอคอยความหวังว่าจะได้ตามที่ตนต้องการ "แข็งทื่อเหมือน
เสาหิน" ผู้อ่านเข้าใจได้ว่า คนที่ทำตัวแข็งทื่อ คือคนที่เฉยเมย เฉยชาไม่รู้ร้อนรู้หนาว ไม่
หวั่นไหวสั่นคลอนเหมือนเสาหินที่แข็งแกร่ง "คิ้วโค้งเหมือนภูเขา" ผู้อ่านทุกคนรู้จักภูเขาดี
ลักษณะของภูเขาเป็นเส้นโค้ง จึงเข้าใจทันทีว่าคิ้วของผู้หญิงโค้งงอเช่นเดียวกับภูเขา เป็นต้น

4. เทศนาโวหาร

หมายถึง โวหารที่กล่าวชักจูงให้ผู้อ่านมีความเห็นคล้อยตาม ให้เชื่อถือและปฏิบัติตาม การใช้โวหารประเภทนี้ต้องอาศัยเหตุผล มีหลักฐานอ้างอิง ตลอดจนการยกคติธรรม และสังขรณ์มาเป็นอุทาหรณ์ อาจเขียนในทำนองชี้ให้เห็นคุณและโทษของสิ่งต่างๆ ผู้เขียนต้องรู้หลักจิตวิทยา ฐานะของผู้อ่านเป็นอย่างดี และผู้เขียนต้องอยู่ในฐานะที่น่าเชื่อถือ (สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์, 2522 : 73) ไพฑูรย์ ัญญา ได้ใช้เทศนาโวหารในเรื่องสั้นเพื่อกล่าวชักจูงให้ผู้อ่านคล้อยตาม และเชื่อถือ ตัวอย่างเช่น

เรื่อง "เพื่อนบุญ" มีบางตอนที่เป็นเทศนาโวหาร เช่น คำกล่าวเปรียบของท่าน อุปัชฌาย์ ที่ว่า

จิตใจของคนเราเหมือนลานดิน นั้นแหละกิเลสตัณหาคำทำให้จิตใจเศร้าหมองเปรียบได้ดั่งขยะซึ่งชอบแต่จะหล่นร่วงลงมาทับลานดิน หากเราไม่พยายามกวาดออกไปเสียบ้าง ก็จะทำให้จิตใจกรงรังด้วยขยะกิเลส เพราะเรานั้นมีไม้กวาดอยู่ในมือแล้ว หลักธรรมวินัยคือไม้กวาดอันวิเศษ ฉะนั้นจงหมั่นแผ้วกวาดขยะในลานใจและลานวัดอย่าได้เว้น จึงจะได้ชื่อว่าบวชมาแล้วไม่สูญเปล่า
(“เพื่อนบุญ” : 68)

ตัวอย่างข้างต้นนี้ นอกจากจะใช้อุปมาโวหารแล้วยังมีเทศนาโวหาร ประกอบด้วยกล่าวคือ ผู้แต่งยกคติและสังขรณ์ในศาสนา มาอ้างเป็นเหตุผลเตือนใจผู้อ่านเกี่ยวกับเรื่องกิเลสตัณหาคือของมนุษย์

ผลจากการศึกษาศิลปะการใช้สำนวนภาษาในเรื่องสั้นของไพฑูรย์ ัญญา พบว่าไพฑูรย์ ัญญา ใช้คำในการเขียนเรื่องสั้นทั้งหมด 12 ประเภท ได้แก่ คำที่แสดงลักษณะ คำที่แสดงอาการ คำที่แสดงอารมณ์ความรู้สึก คำที่แสดงความเคลื่อนไหว คำแสดงเสียง คำยืมจากภาษาอื่น คำซ้อน คำซ้ำ คำสลับหรือคำหยาบ คำถาษาถิ่น คำที่ทำให้เกิดจินตภาพและคำที่มีความหมายแฝง คำทั้ง 12 ประเภทที่ไพฑูรย์ ัญญานำมาใช้เขียนเรื่องสั้น ล้วนเป็นคำที่ช่วยให้การดำเนินเรื่องเป็นไปด้วยความมีชีวิตชีวาเหมือนในชีวิตจริงของมนุษย์ ทั้งยังช่วยดึงดูดความสนใจของผู้อ่านให้ติดตามอ่านเรื่องราวต่อไป

สำหรับกลวิธีการใช้สำนวนโวหาร พบว่าเรื่องสั้นของไพฑูรย์ ัญญา มีการใช้โวหาร 4 ชนิด คือ บรรยายโวหาร ใช้เพื่ออธิบายเรื่องราวที่พบเห็นอย่างถ้อยถ้วน วิธีนี้ทำให้ผู้อ่าน

เข้าใจเรื่องได้ง่ายขึ้น วิธีที่สอง พรรณนาโวหาร ใช้เมื่อต้องการแสดงอารมณ์ความรู้สึกของผู้เขียน วิธีนี้ช่วยให้ผู้อ่านเกิดความซาบซึ่งประทับใจเกิดจินตภาพ และความรู้สึกอารมณ์คล้อยตาม วิธีที่สามคือ อุปมาโวหาร ใช้เพื่อเปรียบเทียบของสองสิ่งที่มีลักษณะเหมือนกัน และวิธีที่สี่คือ ไข่ เทศนาโวหาร ซึ่งเป็นโวหารที่ใช้กล่าวชักจูงหรือสั่งสอนให้ผู้อ่านมีความเห็นคล้อยตาม ให้เชื่อถือและปฏิบัติตามคติความจริงของชีวิตที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ